

Abstrakt:

„Filmy s romským přízvukem“: Současný stav romské kinematografie a její perspektiva

Hlavním teoretickým přístupem, o nějž se tato práce opírá, je koncept tzv. kinematografie s přízvukem, který formuloval iránský filmový vědec Hamid Naficy. Na základě jeho metodologického nástroje autorka zkoumá některé složky „stylu s přízvukem“, jak se uplatňují právě v romské kinematografii, a dospívá k názoru, že již na malém vzorku tvorby deseti romských filmařů, lze hovořit o určitých komponentách, které jsou více méně společné všem uváděným tvůrcům.

Jedná se především o sdílení existence v „meziprostoru“, která je navíc v některých aspektech odlišná od „hraniční“ existence exilových autorů nebo jiných filmařů diaspory, a to specifickým statutem romské menšiny ve společnosti obecně. Pro romskou kinematografii je příznačná autobiografičnost a začlenění autora do příběhu. Z výrobního hlediska se jedná převážně o filmy alternativní, nízkorozpočtové či artové. Po finanční stránce je romská tvorba nejčastěji podporována veřejnoprávními televizními stanicemi, dotacemi od státu, neziskovými organizace nebo malými produkčními společnostmi. Týmy jsou často tvořeny na přátelských či rodinných vazbách, filmaři většinou pracují s obdobným kolektivem lidí, sami zastávají více funkcí a jsou přítomni při více fázích vzniku díla. Romské filmy přinášejí na plátno romské postavy a spolu s nimi romské herce. Uplatňují se herci romských divadelních souborů nebo neherci, současně se stále praktikuje obsazování neromských herců do romských rolí.

Ač zatím skrovná, romská kinematografie je pozoruhodně žánrově různorodá. Romští filmaři točí reportáže, sociální a umělecké dokumenty, dramata, komedie, ale i televizní filmy, pohádky a jiné pořady. Tématicky se často uplatňuje snaha o rekonstrukci minulosti s důrazem na romský holocaust. Pojícím tématem je formulace pocitů vykořenění, fyzického i vnitřního vyhnání, hledání vlastní identity a život na okraji společnosti, ať už jedince nebo celé skupiny. Diváci romských filmů se k této tvorbě dostávají především díky televizím, internetu, filmovým festivalům, filmovým klubům či kinům zaměřeným na artové tituly. Jedná se většinou o neromské a nijak masové publikum nebo tzv. romskou elitu.

Budoucnost romské audiovizuální tvorby zřejmě spočívá ve dvou základních cestách, kterými se doposud ubírá. Na jedné straně lze předpokládat, že se bude dále rozvíjet amatérská tvorba ve formě videí, hudebních klipů či úpravy neromských děl například nahrazením zvukové složky romským dabingem, který je mezi Romy velmi populární. Na straně druhé doufejme bude přibývat autorů vzniklých například z nejrůznějších programů zaměřených na výuku filmové tvorby, které pořádají některé neziskové organizace a které dosud doplňují účast romských studentů na vzdělávání v oblasti filmové praxe na klasických filmových školách. K rozvoji romské filmové tvorby by dále mohly přispívat také romské televize a televizní programy.

Klíčová slova: Romové, média, kultura, identita, film, kinematografie